

Макіша Ілона Сергіївна

студентка III курсу, спеціальності менеджмент соціокультурної діяльності

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Науковий керівник – СОЛДАТЕНКО ОЛЕКСАНДР ІГОРОВИЧ

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецьких дисциплін

Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНИХ ІНСТИТУЦІЙ

Благодійна діяльність у соціокультурній сфері є одним із ключових інструментів забезпечення сталого розвитку культурних інституцій, оскільки вона сприяє диверсифікації джерел фінансування, підвищенню інституційної автономії та формуванню нових моделей взаємодії між державою, бізнесом і громадянським суспільством. У сучасних умовах України, особливо в період воєнного стану та посткризового відновлення, благодійність фактично стала одним із базових механізмів підтримки функціонування культурної сфери, адже дозволяє оперативно реагувати на виклики та забезпечувати безперервність культурних процесів.

Нормативно-правове регулювання благодійної діяльності у сфері культури створює необхідні передумови для її розвитку. Зокрема, Закон України «Про культуру» закріплює право культурних інституцій залучати додаткові ресурси у вигляді благодійних внесків, грантів і меценатської допомоги, що сприяє формуванню змішаної моделі фінансування [1]. У свою чергу, Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» визначає правові механізми функціонування благодійних фондів та організацій, які можуть спрямовувати ресурси на розвиток культурних, освітніх і мистецьких ініціатив. Таким чином,

законодавча база України забезпечує інституційні умови для інтеграції благодійності у систему управління культурною сферою [2].

Важливо підкреслити, що благодійна діяльність у культурі має комплексний характер і реалізується через різні види. Передусім, фінансова благодійність залишається основною формою підтримки, оскільки забезпечує ресурсну базу для реалізації культурних проєктів, організації виставок, фестивалів, реставрації пам'яток та підтримки творчих колективів. У сучасних умовах особливого значення набувають грантові механізми фінансування, які дозволяють реалізовувати проєкти на конкурсній основі, забезпечуючи прозорість і ефективність використання коштів. Матеріальна благодійність також відіграє важливу роль, оскільки дозволяє оновлювати матеріально-технічну базу культурних інституцій. Передача обладнання, мистецьких творів, книжкових фондів або приміщень сприяє підвищенню якості культурних послуг та створенню належних умов для діяльності закладів культури.

Інтелектуальна благодійність є важливим чинником розвитку людського капіталу у сфері культури. Вона включає безоплатне надання експертних, освітніх, консультаційних та творчих послуг, що сприяє підвищенню професійного рівня працівників культурних інституцій і розвитку інноваційних підходів до культурної діяльності.

Окреме значення має волонтерська діяльність, яка забезпечує залучення громадян до культурних процесів. Волонтери відіграють важливу роль в організації заходів, популяризації культури, комунікації з аудиторією, що сприяє формуванню активного громадянського суспільства. Сучасним трендом є розвиток цифрової благодійності та краудфандингу, які дозволяють залучати фінансові ресурси через онлайн-платформи. Це особливо важливо для незалежних культурних ініціатив, які не мають доступу до традиційних джерел фінансування. Крім того, цифрові інструменти забезпечують прозорість і підзвітність благодійної діяльності.

Корпоративна благодійність, що реалізується в межах соціальної відповідальності бізнесу, також набуває дедалі більшого значення. Бізнес-структури виступають партнерами культурних інституцій, підтримуючи культурні проекти та сприяючи розвитку культурного середовища.

Практична реалізація зазначених видів благодійної діяльності проявляється у діяльності «PinchukArtCentre», який є прикладом ефективного поєднання різних форм благодійності. Інституція функціонує завдяки меценатській підтримці, що дозволяє забезпечувати безкоштовний доступ до виставок, реалізовувати освітні програми та підтримувати молодих митців. Важливим інструментом підтримки сучасного мистецтва є міжнародна премія «Future Generation Art Prize», яка сприяє інтеграції українських художників у глобальний культурний простір [3].

Значну роль у розвитку благодійності у культурній сфері відіграє Український культурний фонд, який забезпечує грантову підтримку культурних проектів на національному рівні. Діяльність цієї інституції базується на принципах прозорості, відкритості та конкуренції, що дозволяє ефективно розподіляти ресурси та підтримувати як великі культурні проекти, так і локальні ініціативи [4].

У сучасних умовах трансформації культурної політики та розвитку громадянського суспільства в Україні перспективи благодійної діяльності у сфері культури пов'язані з кількома стратегічними напрямками. По-перше, цифровізація благодійності відкриває нові можливості для залучення ресурсів через онлайн-платформи, соціальні мережі та інноваційні фінансові інструменти. Це дозволяє значно розширити коло потенційних донорів та забезпечити прозорість фінансових потоків. По-друге, важливим напрямом є розвиток міжнародного співробітництва, що передбачає участь українських культурних інституцій у міжнародних грантових програмах і проєктах. Це сприяє інтеграції у світовий культурний простір і підвищенню конкурентоспроможності української культури. По-третє, актуальним є вдосконалення нормативно-правової бази, зокрема

впровадження податкових пільг для меценатів і благодійників, що стимулюватиме розвиток приватної підтримки культури.

Крім того, перспективним є розвиток локальних культурних ініціатив, які сприяють децентралізації культурної політики та забезпечують доступність культурних послуг у регіонах.

Важливим аспектом є також посилення ролі громадянського суспільства, яке активно долучається до благодійної діяльності, формуючи нову культуру участі та відповідальності за розвиток культурного середовища. Нарешті, інституціоналізація благодійної діяльності як складової державної культурної політики дозволить створити стійку систему підтримки культури, орієнтовану на довгостроковий розвиток і суспільну користь.

Отже, благодійна діяльність у соціокультурній сфері виступає не лише додатковим джерелом фінансування, але й стратегічним чинником сталого розвитку культурних інституцій. Вона забезпечує фінансову стабільність, сприяє розвитку партнерських відносин, підвищує доступність культури та стимулює інновації. Різноманітність форм благодійності дозволяє створювати гнучку систему підтримки культури, здатну ефективно реагувати на сучасні виклики. У перспективі благодійність має потенціал стати ключовим елементом культурної політики України, що забезпечить інтеграцію у світовий культурний простір, підвищення якості культурних послуг та зміцнення культурної ідентичності суспільства.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про культуру» : Закон від 14.12.2010 № 2778-VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17> (дата звернення: 10.04.2026).
2. Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» : Закон від 05.07.2012 № 5073-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17> (дата звернення: 10.04.2026).

3. PinchukArtCentre. Офіційний сайт. URL: <https://pinchukartcentre.org/> (дата звернення: 10.04.2026).
4. Український культурний фонд. Офіційний сайт. URL: <https://ucf.in.ua/> (дата звернення: 10.04.2026).